

USAID

ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

FINREP

Проект розвитку фінансового сектору

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Лютий 2011 р.

ЗМІНИ ПЕНСІЙНОГО ВІКУ ЖІНОК: ВІК, ПРИ ДОСЯГНЕННІ ЯКОГО ПРИЗНАЧАЄТЬСЯ ПОВНА ПЕНСІЯ У СОЛІДАРНІЙ СИСТЕМІ

Рік виходу на пенсію	Україна	Німеччина	Франція	Велика Британія	США	Нідерланди	Данія	Росія	Польща
2000	55	65	65	60	65	65	65	55	60
2010	55	65	65	60 9м	66	65	65	55	60
2020	59 6м	65 9м	66 4м	66	66	67	65	55	60
2030	60	67	67	66	67	67	67	55	60

Джерело: Управління з питань соціального забезпечення США, «Програми соціального забезпечення в країнах світу» <http://www.ssa.gov/policy/docs/progdesc/ssptw/>; "Вік, в якому одержується повна сума пенсійної виплати в рамках соціального забезпечення», Публікації з питань соціального забезпечення <http://www.ssa.gov/pubs/retirechart.htm>;
R.Chomik and E.R.Whitehouse "Trends in Pension Eligibility Ages and Life Expectancy, 1950-2050", OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 105, 2010, p.13-14 (Р. Хомік та Е.Р. Уайтхаус, Тенденції пенсійного віку та тривалості життя, 1950-2050 рр., Дослідження ОЕСР з питань соціального захисту, працевлаштування та міграції, №105, 2010 р., ст. 13-14) http://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/trends-in-pension-eligibility-ages-and-life-expectancy-1950-2050_5km68fzhs2q4-en;jsessionid=1f0d5499kjb5.delta;
"Adoption of the draft pension reform bill", the International Social Security Association («Прийняття законопроекту про пенсійну реформу», Міжнародна асоціація з питань соціального забезпечення) [http://www.issa.int/Observatory/Country-Profiles/Regions/Europe/France/\(link\)/Reforms%201](http://www.issa.int/Observatory/Country-Profiles/Regions/Europe/France/(link)/Reforms%201);
Федеральне міністерство праці та соціальних справ Німеччини <http://www.bmas.de>; Департамент праці та пенсійного забезпечення Великої Британії <http://www.dwp.gov.uk>; Пенсійний фонд Російської Федерації <http://www.pfrf.ru>; Установа соціального страхування Польщі <http://www.zus.pl>; Група «АТР», Данія <http://www.atp.dk>; Банк соціального страхування Нідерландів <http://svb.nl>;
Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування №1058-IV від 09.07.2003; Законопроект «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» №7455 від 13.12.2010р.; <http://www.rada.gov.ua>

ОЧІКУВАНА ТРИВАЛІСТЬ ЖИТТЯ ПРИ НАРОДЖЕННІ

Рік	Україна		Німеччина		Франція		Велика Британія		США		Нідерланди		Данія		Росія		Польща	
	Чол.	Жін.	Чол.	Жін.	Чол.	Жін.	Чол.	Жін.	Чол.	Жін.	Чол.	Жін.	Чол.	Жін.	Чол.	Жін.	Чол.	Жін.
2005	62 2м	73 5м	75 9м	81 5м	75 10м	83 1м	76 2м	80 8м	75 9м	80 8м	76 3м	81	75	79 7м	58 5м	71 10м	70 5м	78 10м
2010	62 9м	73 10м	77 1м	82 5м	77 7м	84 8м	77 2м	81 7м	76 10м	81 5м	77 9м	82	76	80 7м	60 3м	73 2м	71 4м	79 9м
2020	65 4м	75	78 5м	83 8м	79 6м	85 8м	78 5м	82 11м	78 3м	82 8м	79 1м	83 2м	77 5м	82	63 8м	75	73 2м	81 1м
2030	67 10м	76 4м	79 7м	84 10м	81	86 9м	79 8м	84 2м	79 1м	83 9м	80 3м	84 2м	78 7м	83 3м	66 6м	76 6м	74 9м	82 3м

Джерело: База даних Управління з питань населення ООН, Демографічні перспективи світу: редакція 2008 р. <http://data.un.org>

ОЧІКУВАНА ТРИВАЛІСТЬ ЖИТТЯ ПІСЛЯ ВИХОДУ НА ПЕНСІЮ

Рік	Україна		Німеччина		Франція		Велика Британія		США		Нідерланди		Данія		Росія		Польща	
	ЧОЛ.	ЖІН.	ЧОЛ.	ЖІН.	ЧОЛ.	ЖІН.	ЧОЛ.	ЖІН.	ЧОЛ.	ЖІН.	ЧОЛ.	ЖІН.	ЧОЛ.	ЖІН.	ЧОЛ.	ЖІН.	ЧОЛ.	ЖІН.
2010	14,0**	25/19*	17,0	20,7	21,7	26,5	16,9	24,5	16,8	19,3	17,3	20,4	16,4	19,8	14,4**	24,2**	14,4	23,1
2020	н/д	н/д	17,9	21,7	22,4	26,9	17,7	21,2	17,3	20,2	18,1	21,2	17,1	20,8	н/д	н/д	14,9	24,0
2030	н/д	н/д	18,7	22,6	23,3	27,8	17,5	21,1	16,8	20,1	19,0	22,0	15,8	19,6	н/д	н/д	15,6	24,9
2040	н/д	н/д	19,5	23,5	24,0	28,7	17,2	22,0	17,2	21,0	19,8	22,8	16,5	20,3	н/д	н/д	16,4	25,8
2050	н/д	н/д	20,3	24,4	24,8	29,5	16,9	21,9	17,7	21,9	20,6	23,5	17,2	21,0	н/д	н/д	17,2	26,6

н/д – немає даних.

* Тривалість життя жінок в Україні після досягнення ними 60 років, дані за 2009 р.

** дані за 2009 р.

Джерело: Євростат, база даних в мережі Інтернет, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database; R.Chomik and E.R.Whitehouse "Trends in Pension Eligibility Ages and Life Expectancy, 1950-2050", OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 105, 2010, р.13-14 (Р. Хомік та Е.Р. Уайтхаус, Тенденції пенсійного віку та тривалості життя, 1950-2050 рр., Дослідження ОЕСР з питань соціального захисту, працевлаштування та міграції, №105, 2010 р., ст. 13-14) http://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/trends-in-pension-eligibility-ages-and-life-expectancy-1950-2050_5km68fzhs2q4-en;jsessionid=1f0d5499kjb5.delta;

Demographic and Financial Preconditions of the Pension Reform in Ukraine: Forecast – 2050. Blue Ribbon Analytical and Advisory Centre, Kyiv, 2010, р.14 (Демографічні та фінансові передумови пенсійної реформи в Україні: прогноз до 2050 р. Аналітично-дорадчий Центр Блакитної Стрічки ПРООН, Київ, 2010 р., ст.14) http://www.undp.org.ua/files/en_60467Demography_Pension_ENG.pdf

ВИТРАТИ НА ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, У ВІДСОТКАХ ВІД ВВП

Рік	Україна	Німеччина	Франція	Велика Британія	США	Нідерланди	Данія	Росія	Польща
2000	8,7	8,8	10,5	5,5	5,1	5,3	7,1	4,7	8,5
2005	12,0*	9,2	10,9	5,9	5,2	5,5	7,3	н/д	9,3
2010	16,3	10,2	13,5	6,7	4,9	6,5	9,4	9,4	10,8
2020	15,2	10,5	13,6	6,9	5,3	7,8	10,6	10,8	9,7
2030	18,8	11,5	14,2	7,6	6,0	9,3	10,6	14,0	9,4
2040	20,9	12,1	14,4	8,0	6,0	10,3	10,4	15,4	9,2
2050	24,2	12,3	14,2	8,1	5,7	10,3	9,6	18,8	9,1

н/д – немає даних

* дані за 2004 р., Інститут демографії та соціальних досліджень НАНУ

Джерело: Євростат, база даних в мережі Інтернет,

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database;

База даних соціальних видатків ОЕСР, SOCX http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=SOCX_AGG;

"Global Aging 2010: An Irreversible Truth", Standard & Poor's, 2010 («Глобальне старіння населення 2010 р.: незаперечна істина», Standard & Poor's, 2010 р. http://www2.standardandpoors.com/spf/pdf/media/global_aging_100710.pdf;

«В рамках государственного обязательного страхования», Экономический журнал ВШЭ, 2003, № 2, с. 251

<http://demoscope.ru/weekly/2005/0213/analit04.php>;

«Тигипко обещает достойные пенсии украинцам через 5-10 лет», ЛігаБізнесІнформ, 19 січня 2011 р.

<http://news.liga.net/news/N1101490.html>

ВИМОГИ ДЛЯ ПРИЗНАЧЕННЯ ПЕНСІЇ У СОЛІДАРНІЙ СИСТЕМІ

Країна	Вимоги для призначення пенсії у солідарній системі
Україна	Зараз – 5 років, Пропонується – 15 років
Німеччина	5 років сплати внесків
Франція	3 місяці сплати внесків (один квартал)
Велика Британія	1 рік фактичної сплати внесків та достатня кількість років стажу – щоб одержати 25% базової пенсії
США	10 років (40 кварталів)
Нідерланди	1 рік проживання
Данія	3 роки проживання
Росія	5 років
Польща	Стара система: як мінімум 3 роки, з яких 2 роки мають сплачуватися внески. Нова система: 20 років для жінок і 25 - для чоловіків

Джерело: Управління з питань соціального забезпечення США, «Програми соціального забезпечення в країнах світу»

<http://www.ssa.gov/policy/docs/progdesc/ssptw/>;

Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» №1058-IV від 9 липня 2003 р.; Законопроект «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» №7455 від 13.12.2010р.;

<http://www.rada.gov.ua>

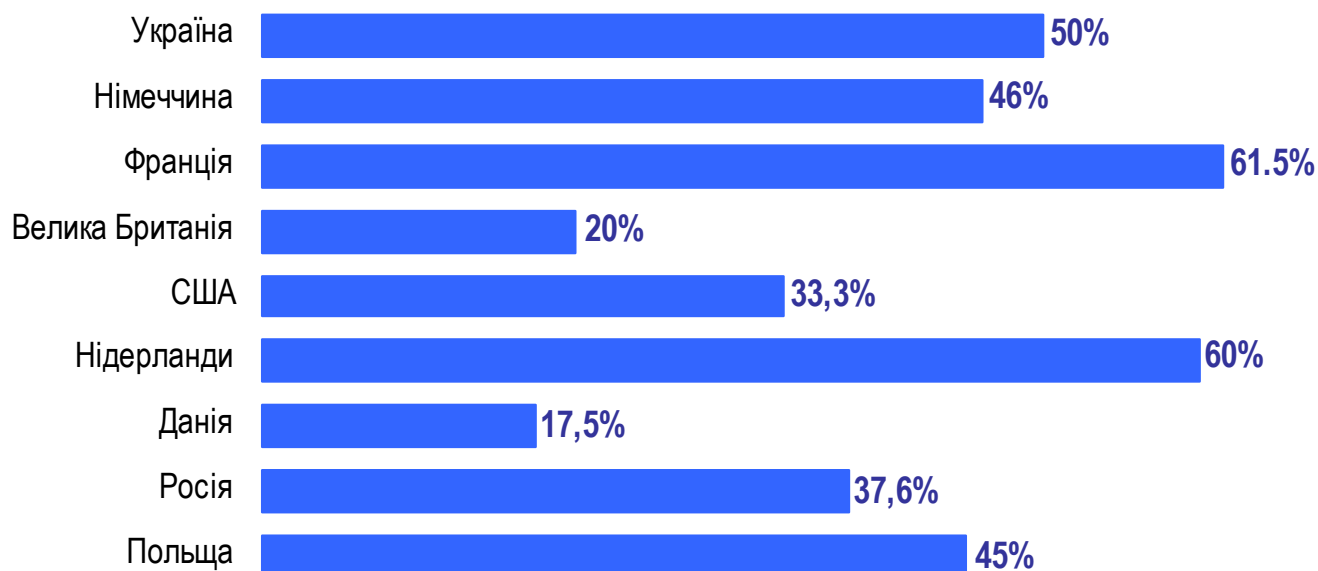
ВИМОГИ ДЛЯ ПРИЗНАЧЕННЯ МІНІМАЛЬНОЇ ПЕНСІЇ при досягненні пенсійного віку

Країна	Вимоги для призначення мінімальної пенсії при досягненні пенсійного віку
Україна	Зараз: 20 років для жінок, 25 - для чоловіків, пропонується: 30 - для жінок, 35 - для чоловіків
Німеччина	Мінімуму немає
Франція	40,5 років сплати внесків (162 квартали), до 2020 р. планується поступово підняти до 42 років (168 кварталів)
Велика Британія	30 років сплати внесків та /або стаж роботи
США	10 років (40 кварталів)
Нідерланди	50 років проживання у віці з 15 до 65 років
Данія	3 роки проживання
Росія	20 років для жінок та 25 – для чоловіків
Польща	20 років для жінок та 25 – для чоловіків

Джерело: Управління з питань соціального забезпечення США, «Програми соціального забезпечення в країнах світу» <http://www.ssa.gov/policy/docs/progdesc/ssptw/>;
Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» №1058-IV від 9 липня 2003 р.; Законопроект «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» №7455 від 13.12.2010р.; <http://www.rada.gov.ua>

СЕРЕДНЯ ПЕНСІЯ У СОЛІДАРНІЙ СИСТЕМІ (У процентному відношенні до середньої зарплати)

Країна	Середня державна пенсія за рахунок коштів солідарної системи
Україна	В середньому 1103 грн. або 50% середньої зарплати (жовтень 2010 р.)
Німеччина	14000 грн. (1300 євро) = 46% середньої зарплати
Франція	14000 грн. (1300 євро) = 61,5% середньої зарплати
Велика Британія	5300 грн. на місяць (£420,00) = 20% середньої зарплати
США	9370 грн. на місяць (\$1175) = 33.3% (третина) середньої зарплати
Нідерланди	15222 грн. на місяць (1416 євро) = 60% середньої зарплати
Данія	7983 грн. (5500 датських крон) або 17,5% середньої зарплати
Росія	5369 грн. (20473 рублів) = 37,6% середньої зарплати
Польща	4120 грн. (1500 злотих) = 45% середньої зарплати

ВНЕСКИ ДО ОBOB'ЯЗKОВОЇ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

Країна	Працівники	Роботодавці
Україна	3,6%	36,76% до 49,7% відповідно до класів професійного ризику
Німеччина	20,2%	20,6%
Франція	9,9%	34,97%
Велика Британія	11% до £844 на тиждень (10500 грн.), потім 1% від суми перевищення	12,8%
США@	7,65%	8,45%
Нідерланди	34,65%	18,52%
Данія*	1080 датських крон на рік (1567 грн.)	2160 датських крон на рік (3134 грн.)
Росія	нуль	34.2% до 42,5% відповідно до класів професійного ризику
Польща	22,71%	19,61% до 22,31% відповідно до ризику отримання травми на виробництві

@ - Допомога у зв'язку з безробіттям та нещасними випадками на виробництві сплачується в США не через загальнонаціональні програми, а через програми штатів.

* - переважна більшість видів соціальних страхових виплат у Данії фінансується не за рахунок внесків на соціальне страхування, а за рахунок загальних податків.

Джерело: Управління з питань соціального забезпечення США, «Програми соціального забезпечення в країнах світу» <http://www.ssa.gov/policy/docs/progdesc/ssptw/>;
Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» №2464-VI від 8 липня 2010 р.; <http://www.rada.gov.ua>

КОЕФІЦІЄНТИ ЗАЛЕЖНОСТІ (Кількість населення у віці 65 років і вище у процентному відношенні до кількості населення у віці 15-64 роки)

Рік	Україна	Німеччина	Франція	Велика Британія	США	Нідерланди	Данія	Росія	Польща
2010	22,07	30,94	26,24	25,12	19,39	22,91	25,55	17,90	18,83
2020	25,18	35,47	33,94	28,90	24,92	30,80	31,78	22,76	27,24
2030	31,18	47,57	40,89	33,65	31,73	39,77	37,47	29,66	34,69

Примітка: Коефіцієнт залежності - це прогнозована кількість осіб у віці 65 років і вище у процентному відношенні до прогнозованої кількості осіб працездатного віку (15-64). Наведена вище статистика ООН відноситься, головним чином, до країн, де пенсійний вік становить 65 років. Оскільки в Україні пенсійний вік нижче, далі наводяться відношення кількості пенсіонерів до кількості платників внесків на соціальне страхування: у 2010 р. – 88%, у 2020 р. – 96%, у 2030 р. – 103% (Demographic and Financial Preconditions of the Pension Reform in Ukraine: Forecast – 2050. Blue Ribbon Analytical and Advisory Centre, Kyiv, 2010, р.18-19, р.52 (Демографічні та фінансові передумови пенсійної реформи в Україні: прогноз до 2050 р. Аналітично-дорадчий Центр Блакитної Стрічки ПРООН, Київ, 2010 р., ст.18-19, ст.52)

http://www.undp.org.ua/files/en_60467Demography_Pension_ENG.pdf)

Джерело: База даних Управління з питань населення ООН, Демографічні перспективи світу: редакція 2008 р. <http://data.un.org>

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПОТОЧНИЙ ПЕНСІЙНИЙ ВІК У РІЗНИХ КРАЇНАХ

Україна, як і більшість розвинених країн світу, під впливом збільшення тривалості життя та низького коефіцієнту народжуваності є країною зі старіючим населенням. Це має негативний вплив на фінансування пенсій: після виходу на пенсію післявоєнного покоління працюючих, стає все менше і менше працівників, щоб фінансувати пенсії таким пенсіонерам, які після виходу на пенсію живуть все довше і довше. Підвищення пенсійного віку є основним і широко розповсюдженим компонентом пенсійної реформи. Багато країн вже підвищили пенсійний вік. Приклади таких країн наведено нижче.

1. Колишні радянські республіки

Країна	чоловіки	жінки	Зміни, що передбачаються, примітки
 Україна	60	55	Пропонується підвищити пенсійний вік для жінок до 60 років, і до 62 років для чоловіків державних службовців
 Росія	60	55	У вересні 2010 року Міністерство фінансів заявило, що потрібне підвищення пенсійного віку, починаючи з 2014 або 2015
 Білорусь	60	55	
 Молдова	65	60	з 2008 року
 Естонія	63	60,5	До 2016 року підвищити пенсійний вік для жінок до 63 років; до 2026 року до 65 років як для чоловіків, так і для жінок
 Латвія	62	62	Пропонується підвищити до 65 років з 2016 року
 Литва	62,5	60	Пропозиція підвищити до 65 років була відхилена Парламентом
 Казахстан	63	58	
 Киргизстан	63	58	з 1 липня 2007 року
 Таджикистан	63	58	
 Узбекистан	60	55	
 Туркменістан	62	57	
 Вірменія	63	63	Мінімальний стаж для отримання права на пенсію збільшився з 5 до 10 років
 Грузія	65	60	
 Азербайджан	62,5	57,5	з 1 січня 2012 року пенсійний вік для чоловіків буде 63 роки, а для жінок з 1 січня 2016 року – 60 років.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПОТОЧНИЙ ПЕНСІЙНИЙ ВІК У РІЗНИХ КРАЇНАХ

2. Постсоціалістичні країни

Країна	чоловіки	жінки	Зміни, що передбачаються, примітки
 Румунія	63	58	Пенсійний законопроект встановлює пенсійний вік для жінок, як і для чоловіків, на рівні 65 років починаючи з 2030 року. Пенсійний вік жінок буде підвищуватись на три місяці в рік починаючи з 2015 року.
 Угорщина	62	62	Підвищення пенсійного віку до 65 років для чоловіків планується після 2018 року, а для жінок після 2020.
 Болгарія	63	60	Пропонується, що пенсійний вік для чоловіків та жінок потрібно підвищити до 65 років.
 Чеська Республіка	62	61	В 2016 році підвищать пенсійний вік для чоловіків до 63 років і до 62 років для жінок
 Словаччина	62	58	До 2014 року пенсійний вік для жінок буде підвищено до 62 років
 Польща	65	60	Обговорюється питання підвищення пенсійного віку до 67 років для чоловіків і жінок
 Македонія	64	62	
 Хорватія	65	60	Пропозиція уряду підвищити пенсійний вік для жінок до 65 років до 2020 року (очікується, що пенсійний вік зрівняється до 2018 року).
 Сербія	63	58	
 Чорногорія	64	59	Закон, прийнятий в 2003 році передбачає підвищення пенсійного віку на 5 років (до 65 та 60 років відповідно для чоловіків та жінок) протягом наступних 10 років
 Косово	65	65	
 Албанія	64,5	59,5	Поступове підвищення (на 6 місяців за рік до 2012 року) пенсійного віку до 65 років для чоловіків і 60 років для жінок
 Боснія і Герцеговина	65	65	

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПОТОЧНИЙ ПЕНСІЙНИЙ ВІК У РІЗНИХ КРАЇНАХ

3. Країни ЄС

Країна	чоловіки	жінки	Зміни, що передбачаються, примітки
 Австрія	65	60	Починаючи з 1 січня 2024 року загальнозстановлений пенсійний вік для жінок почне підвищуватись на 6 місяців в рік поки не зрівняється з пенсійним вік для чоловіків (65 років) у 2033 році.
 Данія	65	65	Пропозиція підвищити пенсійний вік до 68 років до 2030 року
 Фінляндія	63	63	У пенсійній системі, що залежить від розміру заробітку пенсійний вік є гнучким між 63 та 68 роками, а пенсійний вік у державній пенсійній системі (базова пенсія) пенсійний вік 65 років.
 Франція	60	60	Підвищення почнеться з липня 2011 року, в результаті якого вік дострокового виходу на пенсію (зі зменшеним розміром пенсії) для чоловіків та жінок буде 62 роки у 2018 році, а пенсійний вік, який дає право на пенсію у повному розмірі, так само буде підвищено до 67 при стажі сплати внесків 41 рік
 Німеччина	62	58	Пенсійний вік буде підвищено до 67 до 2029 року
 Італія	65	65(60)*	Чоловіки, що працювали у приватному секторі, а також чоловіки і жінки державні службовці можуть виходити на пенсію у 65 років, в той час як жінки у приватному секторі* можуть виходити на пенсію у 60 років. До 2050 року цей пенсійний вік буде підвищено до 68 років і 4 місяців для чоловіків і до 63 років і 5 місяців для жінок.
 Іспанія	65	65	Уряд планує підвищити пенсійний вік з 65 до 67 років
 Кіпр	65	65	
 Греція	58-65	58-65	Мінімальні вимоги для отримання пенсії за віком – (1) Вік 58 років при стажі роботи 40 років (для чоловіків) та 38 років (для жінок); (2) Для чоловіків – вік 63 роки, а для жінок вік 61 рік при стажі роботи 20 років; (3) Для чоловіків – вік 65 років, а для жінок 63 роки при стажі роботи мінімум 15 років. Пенсійний вік буде зрівняно в 2013 році. Середній пенсійний вік буде 63 роки в 2015 році.
 Нідерланди	65	65	Підвищиться до 66 в 2020 році, а потім до 67 в 2025 році
 Ірландія	65	65	Пенсійний вік буде 66 років в 2014 році, 67 – в 2021 році та 68 в 2028 році
 Люксембург	65	65	
 Португалія	65	65	
 Швеція	61	61	Пенсія у повному розмірі з 67 років, частина пенсії з 61 року (існують стимули працювати до 67 років)
 Велика Британія	65	60	Пенсійний вік для жінок досягне 65 років у листопаді 2018 року, потім до квітня 2020 року пенсійний вік як для чоловіків, так і для жінок буде підвищено до 66 років. Подальше підвищення до 67 та 68 років планується близько 2034 року.

* Джерело: Адміністрація Соцстрахування США (www.ssa.gov), офіційні джерела відповідних країн

